

ASETTAMISPÄÄTÖS

28.4.2009

VNK006:00/2009

Asia

TALOUSKASVUN EDELLYTYSTEN VAHVISTAMISTA KOSKEVA HANKE

Asettaminen

Valtioneuvoston kanslia on tänään asettanut talouskasvun edellytysten vahvistamista koskevan hankkeen, "kasvuprojektin". Asia on käsitelty talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa.

Toimikausi

Hanke alkaa 4.5.2009 ja päättyy 31.8.2010.

Tausta

Suomen väestön ikääntyminen vähentää lähimmän 20 vuoden aikana työpanosta asukasta kohden. Asiantuntija-arvioiden mukaan työn tuottavuuden kasvuvauhti hidastuu samanaikaisesti mm. sen vuoksi, että Suomen tuotanto ei enää hyödy aiemmassa määrin edistyneempien maiden teknologian tason umpeen kuomisesta.

Näiden pitemmän ajan kehitystendenssien lisäksi globaali finanssikriisi saattaa heikentää talouskasvun edellytyksiä vuosiksi eteenpäin. Rahoitusmarkkinoiden kyky kanavoida rahoitusta kasvua tukeviin investointeihin voi globaalisti alentua yksityisten rahoitusinstituutioiden kärsimien suurten tappioiden, rahoitusjärjestelmän sinänsä perustellusti tiukentuvan sääntelyn ja myös lisääntyvän riskinkarttamisen vuoksi.

Lisäksi osa Suomen viime vuosikymmenten kasvutoimialoista on merkittävän rakenneuutuksen kohteena. Nämä muutospaineet ovat selvimpiä metsäteollisuudessa, mutta teknologian ja globaalien työnjaon muutokset aiheuttavat huomattavia sopeutumispaineita myös muilla toimialoilla. Ei ole itsestään selvää, että supistuvan tuotannon sijaan syntyy tuotantoa juuri Suomeen. On olemassa huomattava riski, että uuden kasvavan tuotannon sijaintipaikka on Suomen ulkopuolella, myös silloin kun omistus pysyy olen-

naisesti suomalaisena. Rakennemuutokset kohdistuvat lisäksi varsin eri tavoin maan eri osiin.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi asukasta kohden lasketun talouskasvun vauhti pyrkii alenemaan. Kehitysnäkymä on ongelmallinen sekä aineellisen elintason kohentamisen näkökulmasta että tulojen ja hyvinvoinnin tasapainoisen jakautumisen näkökulmasta. Hyvinvoinnin jakautumisen ongelmat kiteytyvät julkisen sektorin kykyyn rahoittaa tarpeelliseksi katsotut hyvinvointimenot kohtuullisella ja kansainvälisessä kilpailussa kestäväällä verotasolla. Taantuman seurauksena julkisen talouden tasapaino on tulevina vuosina merkittävästi heikompä kuin mitä vain vähän aikaa sitten arvioitiin.

Toisaalta ilmastonmuutoksen välttämätön hillintä ja muutokseen sopeutuminen edellyttävät talouden rakenteiden ja toimintamekanismien olennaista muutosta. Tämä asettaa suuria vaatimuksia talouden sopeutumiskyvylle. Suomella on sekä heikkouksia että vahvuuksia sopeutumishaasteen kohtaamisessa. Talouden energiaintensiivinen rakenne on selvä heikkous. Uusiutuvien luonnonvarojen runsaus ja kokemus niiden vastuullisesta hyödyntämisestä on puolestaan merkittävä vahvuus. Maan laajuus ja alhainen väestötiheys asettavat toisaalta huomattavia haasteita riittävän ja tehokkaan infrastruktuurin luomiselle ja ylläpidolle.

Samanaikaisesti käsitykseen taloudellisen kasvun merkityksestä hyvinvoinnin lisääjänä on kohdistunut lisääntyvää kritiikkiä. On katsottu, ettei kokonaistuotannon määrä asukasta kohden yksinään ota oikein huomioon erityisesti ympäristöön ja sosiokulttuurisiin kysymyksiin liittyviä hyvinvointinäkökulmia. Tämä kritiikki on johtanut mm. uusien, asukasta kohden laskettua bruttokansantuotetta kattavampien hyvinvointi-indikaattorien kehittämiseen mm. OECD:n piirissä.

Asetelma tekee tarpeelliseksi etsiä keinoja nopeuttaa talouskasvua sekä työpanosta lisäämällä että ennen kaikkea tuottavuuden kasvua vahvistamalla. Toisaalta ympäristöön ja tasapainoiseen sosiaaliseen kehitykseen liittyvät rajoitukset edellyttävät samalla kasvupolitiikan painotusten ja keinojen huolellista arviointia.

Kasvun kahdesta päätekijästä – työpanoksesta ja tuottavuudesta – työpanoksen pitäminen riittävänä suhteessa ikääntyvään kokonaisväestöön on keskeinen asia erityisesti julkisen talouden kestävyuden kannalta. Tätä tavoitetta palvelee työurien pidentäminen, josta on jo meneillään erillinen kolmikantainen valmisteluprosessi. Aineellisen elintason kohoaminen riippuu kuitenkin pääosin tuottavuuden kasvusta, joka on nyt käynnistettävän kasvuhankkeen ydinasia.

Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on saada aikaan julkista keskustelua ja tuottaa politiikkasuosituksia talouskasvun vahvistamisesta 2010-luvulla koko maassa globaalia talouskehitystä, ympäristöä ja sosiaalista kestävyyttä koskevat reunaehdot huomioon ottavalla tavalla. Hankkeen tulee erityisesti arvioida, mikä on valtion ja yleensä julkisen sektorin paras rooli talouskasvun edistämässä. Suositusten tulee perustua vankkaan tutkimustietoon. Toisaalta politiikkasuositusten tulee olla konkreettisia ja realistisia siten, että niiden pohjalta voidaan tehdä toteuttamiskelpoisia poliittisia linjauksia.

Hankkeen tuotoksia ovat

- (1) lyhyehkö analyysin tiivistävä ja politiikkasuositukset sisältävä loppuraportti,
- (2) väliraportti,
- (3) erikseen määriteltävät osahankkeiden raportit sekä
- (4) seminaarit ja muut foorumit, joissa asiantuntijat, päätöksentekijät ja kansalaiset voivat keskustella kasvupolitiikan tavoitteista ja keinoista

Hankkeen toteuttamisesta ja politiikkasuositusten tuottamisesta vastaa hanketta varten asetettu työryhmä. Työryhmä määrittää hanketta varten laadittavien osaselvitysten aiheet, kommentoi osaselvitysten tuloksia ja laatii väli- ja loppuraportit.

Organisointi

Puheenjohtaja

Ministeri Antti Tanskanen

Varapuheenjohtajat

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula

Valtiosihteeri Velipekka Nummikoski

Jäsenet

Hallituksen puheenjohtaja Philip Aminoff, Electrosonic Group Oy Ab

Toimitusjohtaja Pasi Holm, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos

Professori Anni Huhtala, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus

Ylijohtaja Seija Ilmakunnas, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Johtaja Jaakko Kiander, Palkansaajien tutkimuslaitos

Tutkimuspäällikkö Heli Koski, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos

Johtaja Gunvor Kronman, Hanasaari – ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus

Johtaja Anita Lehtikainen, opetusministeriö

Professori Jarmo Leppiniemi, Helsingin kauppakorkeakoulu

Osastopäällikkö Petri Peltonen, työ- ja elinkeinoministeriö

Professori Matti Pohjola, Helsingin kauppakorkeakoulu

Finanssisihteeri Tanja Rantanen, valtiovarainministeriö

Kansanedustaja Oras Tynkkynen, Vihreä liitto rp

Alivaltiosihteeri Vesa Vihriälä, valtioneuvoston kanslia

Sihteerit

Hankkeen pääsihteeri nimetään erikseen myöhemmin

Hankkeen sivutoimisina sihteereinä toimivat ekonomisti Pekka Sinko valtioneuvoston kansliasta sekä finanssineuvos Sami Yläoutinen valtiovarainministeriöstä. Lisäksi työryhmään nimetään myöhemmin sivutoiminen sihteeri työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Työskentely ja raportointi

Työryhmä voi muodostaa harkintansa mukaan jaostoja hankkeen eri osien kehittelyä varten. Työryhmään ja jaostoihin voidaan kutsua tarpeellinen määrä pysyviä tai kokouskohtaisia asiantuntijoita.

Työryhmä raportoi hankkeen etenemisestä talouspoliittiselle ministerivaliokunnalle ja talousneuvostolle. Hankkeeseen sisältyy sektorikohtainen vuoropuhelu ja eri kansalaisjärjestöjen kuuleminen. Erityisesti varmistetaan, että nuorisolla on mahdollisuus osallistua tulevaisuuden talouslinjauksia koskevaan keskusteluun.

Kustannukset ja muut määräykset

Hankkeeseen osallistuvien virkamiesten työ tehdään virkatyönä. Kokouspalkkioita ei makseta.

Työryhmä ei voi tehdä valtioneuvoston kansliaa sitovia tilauksia eikä muita sopimuksia ilman valtioneuvoston kanslian hyväksymistä. Palkkauksista, asiantuntijapalkkioista, erillisselvityksistä ja –toimeksiannoista, sihteerintyötä koskevista sopimuksista sekä muista taloudellisia velvoitteita aiheuttavista sopimuksista ja sitoumuksista on tehtävä erilliset valtioneuvoston kanslian päätökset.

Valtioneuvoston kanslia maksaa työryhmän jäsenten ja sihteerien sekä asiantuntijoiden matkakustannukset valtion matkustussäännön mukaisesti.

Julkaisujen painosmäärät, ulkoasu ja jakelu selvitetään etukäteen valtioneuvoston kanslian kanssa.

Matti Vanhanen
pääministeri

Valtteri Nieminen
erityisasiantuntija

JAKELU Asiantuntijaryhmän puheenjohtaja, varapuheenjohtajat, jäsenet ja sihteerit
Ministerit ja kansliapäälliköt

TIEDOKSI Ministeriöt
Valtioneuvoston hankerekisteri - HARE
VNK kirjaamo
VNK valtiosihteeri Volanen
VNK alivaltiosihteeri Aaltonen
VNK hallintoyksikkö